

ANDREJ RASPOR je dr. družbenih ved – upravljaljskih ved, uni. dipl. org. dela. Ima več kot 30 let delovnih izkušenj na vodilnih mestih: vodja splošnih poslov in komisije za nadzor stroškov, direktor razvoja kadrov in za strateške projekte, podjetnik, ustanovitelj več start-upov, poslovni svetovalec. Mnenja je, da je treba akademsko delo stalno preizkušati na terenu. Avtor več znanstvenih, strokovnih monografij in uporabnih priročnikov.

Povzetek:

Ključne besede:

POMEN IN ZVEN KITAJSKEGA JEZIKA – KAKO DO KAKOVOSTNEGA PREVODA?

Več kot ena petina svetovnega prebivalstva govori kitajski jezik, ki velja za najbolj razširjenega po številu govorcev. Kitajščina je tako materni jezik 1,3 milijarde ljudi, okoli 40 milijonov pa se kitajščine uči kot tujega jezika.

Jezik spada v skupino sinotibetanskih jezikov, deli pa se na številna narečja, med katerimi so najbolj razširjeni mandarinščina, ki jo govori okrog 800 milijonov, wu, ki ga govori okoli 90 milijonov in kantonščina, ki jo govori približno 80 milijonov govorcev. Kitajci se med seboj, z razliko od Slovencev, ne razumejo, če govorijo v različnih narečjih. Pomagajo si s pismenkami in uradnim jezikom – putong hua oz. mandarinščino, ki je uradni jezik LR Kitajske. Pri mandarinščini poznamo štiri tone in dodatnega, nevtralnega. Toni so ključnega pomena pri izgovorjavi in govornem razumevanju. Za pomoč pri učenju kitajskega jezika so predvsem za tujce razvili latinični zapis kitajskih pismenk – pinyin, ki pa kitajskih pismenk ne more zamenjati. S pinyinom zapisujemo izgovorjavo in ton pismenke, a nemalokrat se zgodi, da ima določen zlog enak ton. Tako sta na primer pismenki za konja in številko različni, a imata enak ton mā; zato se besedo lahko razlikuje glede na kontekst oziroma šele v primeru, da pismenko vidimo.

Različne vrste prevajanj

Zaradi vse večjega gospodarskega povezovanja, investicijskih priložnosti in vse boljših letalskih povezav s Kitajsko se tudi v Sloveniji posamezniki in zaposleni vse pogosteje odločajo za učenje kitajskega jezika, hkrati pa organizatorji pomembnih mednarodnih dogodkov najemajo prevajalce kitajskega jezika.

Prevajanje kitajskega jezika je zahtevno in je za kakovostne prevode potrebno vložiti več časa, priprav in organizacije v primerjavi s prevajanjem evropskih jezikov. Za lažjo predstavo; dnevna kvota za izdelavo pisnih prevodov je šest prevajalskih strani originalnega besedila v angleškem jeziku, pet strani v slovenskem jeziku in tri v kitajskem.

Poznamo pisna in ustna prevajanja, pri čimer se ustno prevajanje oziroma tolmačenje deli na konsektivno, šepetano in simultano. Simultano tolmačenje pomeni sočasno prevajanje govornika. Tolmač z le nekaj sekundnim zamikom prevaja govornika, ki govori z običajno hitrostjo. Simultano prevajanje se opravlja v prevajalski kabini, kjer mora biti na voljo vsa ustrezna oprema, s katero tolmač med prevajanjem upravlja. S takšnim prevajanjem se prihrani veliko časa, ker poteka istočasno z govornikom in je primerno za večje konference. Ob celodnevni dogodkih simultani prevajalci delujejo v več parih, ki se lahko izmenjujejo. Prevode simultanih prevajalcev slišijo le tisti udeleženci, ki si nadenejo slušalke.

Konsektivno tolmačenje pomeni prevajanje s časovnim zamikom. Govornik med svojim govorom dela krajše premore in počaka, da tolmač prevede vsebino. Med poslušanjem si tolmač lahko pomaga z zapisovanjem glavnih besed in opornih točk, s katerimi si pomaga pri prevajanju. Takšno prevajanje je uporabno v primerih, ko je na voljo dovolj časa, zavedati pa se je tudi potrebno, da konsektivno prevajanje poslušajo vsi udeleženci. Prednost konsektivnega prevajanja se kaže predvsem v tem, da za takšno prevajanje ni potrebna nikakršna posebna tehnika, ki bi zahtevala dodatne stroške.

Šepetano tolmačenje poteka tik ob poslušalcu, saj mu prevajalec sproti potihoma prevaja govornikove besede. Za takšno prevajanje ne potrebuje posebne tehnike in je primerno za manjše število vključenih oseb; do tri, saj bi v nasprotnem primeru prihajalo do prevelikih motenj.

Kako do kakovostnega kitajskega prevoda?

Pri iskanju prevajalca kitajskega jezika je potrebno najprej po korakih razmisliti, kaj želite s prevodom doseči in na kakšni ravni želite, da bo prevajanje. Priporočljivo je, da si pred naročilom prevoda pripravite odgovore na spodnja vprašanja:

- Kakšno vrsto prevajanja potrebujemo? Bo to pisno prevajanje, konsektivno, simultano ali šepetano tolmačenje? Zavedati se je treba, da so simultanti prevajalci kitajskega jezika v Sloveniji izjemno redki.

- Za kaj in zakaj potrebujemo prevajalca: kaj mora biti glavno sporočilo prevoda?
- Kakšen bo uradni jezik dogodka? Pri mednarodnih dogodkih v slovenskem prostoru se lahko pojavi vprašanje, ali se bo tak dogodek izvajal v angleškem ali slovenskem jeziku. Zaradi slovničnih struktur je nekoliko lažje prevajati kitajsko-angleško kombinacijo, a hkrati se je treba zavedati, da je v takem primeru le redka kombinacija, kjer je vsaj eden izmed obeh jezikov materni jezik prevajalca.
- Ali bo moral prevajalec javno nastopati, s kom bo komuniciral, koga in kaj bo prevajal? Javno nastopanje in prevajanje enega najkompleksnejših jezikov na Svetu zahtevata resne in ustrezne predpriprave.
- Kje in kako bo potekalo prevajanje; ali gre za zaprti tip in uradne sestanke z zaupnimi informacijami, sproščen pogovor za okrepitev neformalnih stikov, večje konference, spremstvo ...
- Ali lahko zagotovim ves potreben material v doglednem času? Kratki roki ne zagotavljajo kakovostnega prevoda. Tudi najbolj strokovni in usposobljeni prevajalci kitajskega jezika potrebujejo za kakovostni prevod več časa, kot ga potrebujejo prevajalci drugih evropskih jezikov. V kolikor vsebine za prevode dostavljate zadnji hip, to pomeni dodatne stroške, ki lahko znašajo tudi do 100% vrednosti od skupnega rednega zneska prevoda.
- Načrtovanje poteka dogodka; kaj se bo prevajalo, za koga se prevaja, kakšne so časovne in tehnične omejitve, kdo ureja potek dogodka, hitrosti govorcev, od kje prihajajo (lokalne posebnosti jezika).

Skratka; prvi korak do kakovostnih prevodov je kakovostna komunikacija s prevajalci še pred dejanskim prevajanjem. Pravočasno prisrčite pisne vire in informacije, s katerimi se lahko ustrezno pripravijo na dogodek. Pred večjimi in pomembnimi forumi, konferencami in sestanki jim pošljite vsebine govorov, predstavitev (npr. power point) ter vse vsebine, s katerimi se bodo lahko profesionalno pripravili na prevajanje. Za vsa pomembna srečanja in konference dostavite vsebino in tematike vsaj deset dni vnaprej oziroma še več, če gre za obsežne in raznolike tematike. Obstaja pravilo, da se za eno uro prevajanja kitajskega jezika potrebuje od pet do osem ur predpriprav.

Priporočljivo je tudi predhodno srečanje govornika in prevajalca. Prevajalec bo na tak način spoznal način in izgovorjavo govornika, njegov dialekt ter se tako lažje pripravil na prevajanje. Kitajski prevodi bodo tako na višjem nivoju in na svoje kitajske partnerje boste naredili večji vtis.

Ob pisnih prevajanjih specializiranih in tehničnih besedil (npr. predstavitev produktov, celostne predstavitev podjetja, poslovnih načrtov, proizvodnih procesov in podobno) organizirajte sestanek s prevajalcem, kjer mu boste pojasnili in predstavili podjetje, izdelke, produkte, izdelavo, svojo vizijo, želje in namen prevoda.

Sinologi- poznavalci kitajskega jezika in kulture

Sinologi, ki so v stalnem stiku s kitajskim jezikom, lahko opravljajo konsektivno tolmačenje ter pisno prevajanje, usposabljanje simultanih prevajalcev pa zahteva dodatno specializacijo, prakso in dolgoletno bivanje na Kitajskem. V Sloveniji so simultani prevajalci redki, zaradi nujnega in nenehnega izobraževanja pa se lahko zgodi, da jih v času vašega dogodka v Sloveniji sploh ni. Pri planiranju dogodkov, kjer si želite ustnih prevajalcev kitajskega jezika, je torej obvezno temeljito načrtovanje in upoštevanje trenutnega stanja v Sloveniji.

Slovenski prostor ni dovolj velik, da bi se prevajalci kitajskega jezika lahko specializirali le za določeno stroko ali tematiko; zato se morajo sproti seznanjati s tematikami, ki jih prevajajo. Ravno to je ena izmed pomembnih dejstev in razlik, zaradi katerih se priprava in način prevajanja kitajskega jezika ne more primerjati z drugimi evropskimi jeziki (npr. španščina, angleščina). Ta izziv naj bo dodatna vzpodbuda vsem, ki se učijo kitajskega jezika in se lahko že v začetnem obdobju specializirajo; npr. z vzporednim študijem v kombinaciji sinologije- medicine, sinologije- računalništva, sinologije- prava, sinologije-gradbeništva, sinologije- strojništva itd.

Sodelovanje s sinologi prevajalci vam bo prineslo dodatne ugodnosti zaradi poznavanja kitajske kulture in miselnosti. Večkrat je potrebno namreč vsebine pri prevodih ustrezno prilagoditi glede na kulturno ozadje, predvsem pri prodaji in marketinških aktivnostih.

Prispevek pripravila:

Katarina Birtič, sinologinja in sociologinja kulture

Dr. Andrej Raspor, direktor podjetja CEATM

Opomba:

Pri pripravi prispevka sva avtorja članka izhajala iz lastnih izkušenj, ki jih ima CEATM s prevajanjem in organizacijo dogodkov. Podjetje CEATM je z ekipo prevajalcev kitajskega jezika že pomagal organizatorjem Blejskega strateškega foruma, Slovensko – kitajskega poslovnega foruma ter razstavljalcem Premium Brands China, ki so bili prisotni na Mednarodnem obrtnem sejmu v Celju.

V članku ni bilo moč zajeti vseh izzivov in če potrebujete več nasvetov, prevode kitajskega jezika, ali pa imate dodatna vprašanja, nas kontaktirajte na info@ceatm.org ali obiščite naši spletni strani: www.ceatm.org in www.ceatm.com

Viri, literatura in opombe